

Viešpaties tarnas neturi kivirčytis, bet būti malonus su visais, gabus pamokyti, kantrus /2Tim 2.24/

2009 m. rugpjūtis Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys Nr. 5 (93)
Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn.

Dovydo jėga iššūkiuose

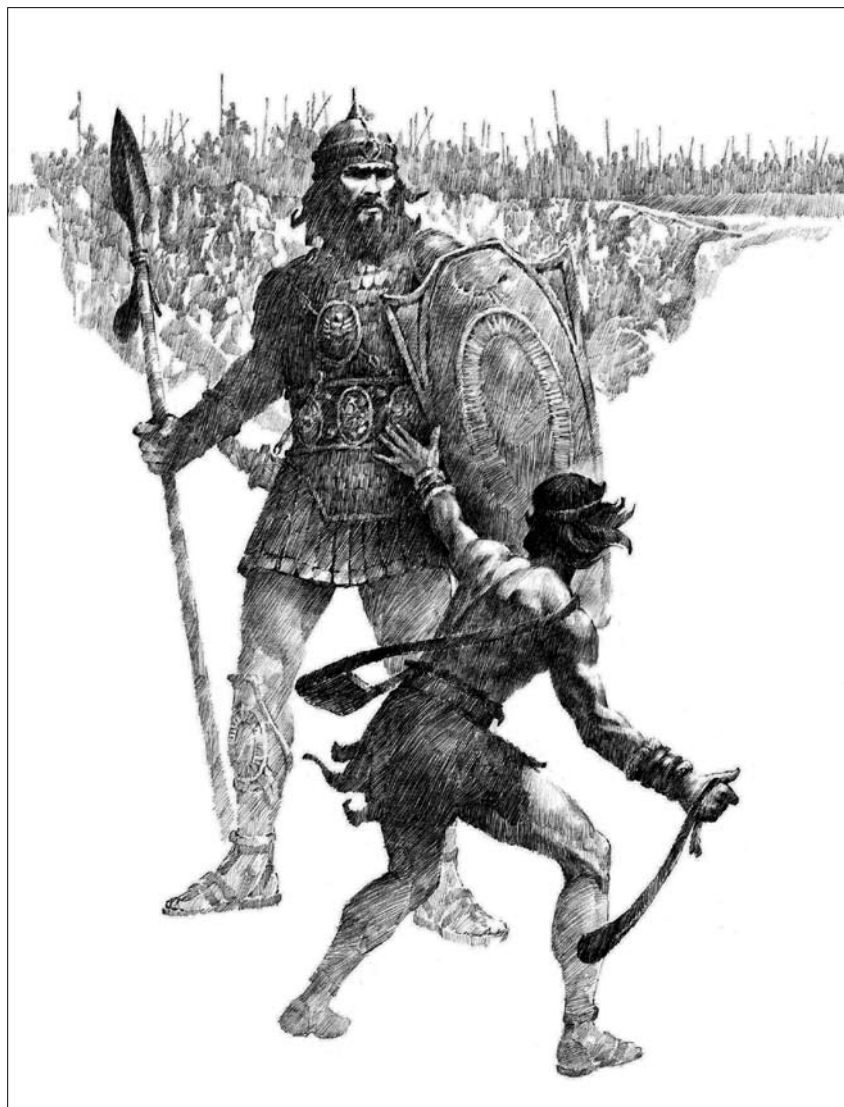
WARC generalinio sekretoriaus kun. dr. Setri Nyomi pamokslas, paskelbtas per Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo iškilmingas sekmadienio pamaldas Biržuose, 2009 06 21

Šv. Rašto skaitiniai: 1 Samuelio 17, 32-50; Morkaus 4, 35-41

Baimė ir nesaugumas yra įprasta žmonių patirtis, su kuria jiems tenka nuolat kovoti. Baimė ir nesaugumas trukdo mūsų gyvenimui namie, kai mes susiduriame su santykių tarp vyro ir žmonos ar tarp vaikų ir tėvų problemomis, arba su rimta liga, arba su koku nors dideliu finansiniu iššūkiu. Jie apima bendruomenes, kai mes kovojame su kriminaline veikla bet kurioje tautoje. Baimė ir nesaugumas jau įsiveržė į mūsų pasaulį žiauriu būdu padidėjusio teroristų aktyvumo ir reakcijos į terorizmą, kurie toliau blogina situaciją, pavidalu. Baimę ir nesaugumą galima sutikti netgi mūsų Bažnyčiose, kai jų vadovybės veliasi į konfliktus, kai kiti veiksniai grasina suskaldyti Dievo žmones.

Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus mokiniai buvo atsidūrę situacijoje, kurioje jų baimės ir nesaugumo jausmas labai padidėjo. Į ją jie pateko po gana ilgos, įtemptos dienos, kai Viešpats Jėzus Kristus pakvietė juos persikelti į kitą Tiberijo ežero krantą pailsėti. Tačiau keliantis pakilo didžiulė audra, kėlus grėsmę netgi jų gyvybėms. Juos apėmė baimė ir nesaugumas.

Dar gerokai anksčiau, Senajame Testamente išsamiai aprašytas vienas didžiausių įvykių, kurį patyrė Izraelio tauta. Įsikurti Kanaano žemėje nebuvo lengva. Jiems nuolat reikėjo gintis nuo kaimynų. Tarp jų žiauriausi buvo filistiniečiai. Senasis

Testamentas pateikia istoriją apie vieną mūsų tarp izraelitų ir filistiniečių. Šiuo konkrečiu atveju, labai savimi pasitikintis milžinas filistinietis naudojosi savo išvaizda bauginti izraelitus ir iš jų tyčiotis, siūlydamas jiems išsirinkti žmogų, kuris galėtų

susikauti su juo. Šio filistiniečio patyčios kėlė izraeliečiams baimę ir nesaugumą.

Ką gi Dievo tauta daro, kai susiduria su baime ir nesaugumu? Ką gi mes darome, kai susiduriame su iššūkiais, kurie kelia mums baimę?

Tiberijo ežeras

Kaip gi pasaulis reaguoja į pasaulines finansines krizes, kai daugelis netenka darbo ir apima baimės dėl ateities? Kaip gi mes reaguojame į daugelį konfliktinių ar politinio sąmyšio situacijų įvairiose pasaulio vietose?

Daugelis šių iššūkių gali atrodyti kaip Galijotas, nugalimasis milžinas. Arba gali atrodyti kaip stiprus audros vėjai, pučiantys mūsų gyvenime, grasindami mus sugniuždyti. Tokie audros vėjai ar milžinai gali būti mūsų Bažnyčioje, mūsų bendruomenėje, mūsų šalyje ar netgi mūsų namuose. Kokie audros vėjai ar milžinai bebūtų, visiškai natūralu į juos reaguoti taip, kaip reagavo izraelitai, kurie taip labai bijojo Galijoto arba kaip Jėzaus mokiniai, kurie nuėjo ir žadino Jėzų iš miego žodžiais: „Ar Tau nesvarbu, kad mes galime žūti?“.

Gal būt mes taip nesakome garsiai, tačiau aš žinau, kad aš galiu laikyti save tokiu, kaip tie Jėzaus mokiniai, ir aš manau, kad ir daugelis mūsų yra panašūs į tuos mokinius. Kai konfliktų vėjai paliečia mūsų santuokas arba kai mes susiduriame su didelėmis finansinėmis ar sveikatos problemomis mums gali atrodyti, jog Viešpats miega, ir mes galime pasijusti tarsi žadindami Dievą ir klausdami: „Ar Tau nesvarbu, kad mes kenčiame?. Ar Tau nesvarbu,

kad mūsų tauta grimzta į moralinio nuosmukio liūną? Ar Tau mes nesvarbūs kaip Bažnyčia?“ Jėzaus mokiniai neištvėrė smarkios audros akivaizdoje. Izraelitai Galijoto patyčių akivaizdoje pamiršo apie Dievą, kuris laimėjo praeityje už juos daug pergalių, ir atsitraukė dėl savo baimės.

Bet kuriuo atveju yra reikalingas vienas dalykas - žinoti, kad Dievas yra, kad Dievas yra netgi sunkiausiose situacijose, kad Jis gali daug ką padaryti. Dievas pasirinko jaunuolį - Dovydą, priminti karaliui apie Dievą, kuris nemiega, kai Jo vaikams gresia pavojus. Broliai, išiklausykime į mūsų jaunimą. Jis gali įkvėpti mus kitokiu būdu atnaujinti savo pasižadėjimą Dievui. Dovydas buvo per jaunas būti kovos lauke kartu su savo broliais. Todėl jį tėvas pasiuntė tik pažūrėti, kaip laikosi broliai. Ir to trumpo apsilankymo kovos lauke metu Dovydas pamatė milžiną Galijotą vėl besityčiojantį iš izraelitų. Dovydas tose patyčiose pamatė, kas tai yra iš tiesų - Galijotas faktiškai tyčiojosi iš Dievo tautos, tuo pačiu jis tyčiojosi iš paties Dievo. Dovydui buvo labai aišku: Dievas sugebės suteikti pergalę savo vaikams, Galijotas negali lygintis su Dievu. Dovydui nereikėjo turėti tokios pat išvaizdos. Jam netgi nereikėjo dėvėti sunkių karinių šarvų. Visa, ko jam reikėjo,

tai kad Dievas būtų jo pusėje. To buvo pakankama pergalei.

Broliai, mūsų iššūkiai gali būti dideli. Tačiau visa, ko mums reikia, yra žinoti, jog Dievas yra mūsų pusėje. Beje, Dievas nesinaudojo burtų lazdele susitvarkyti su Galijotu. Jis pasinaudojo žmogumi, kuris tikėjo, jog Dievas yra jo pusėje. Dievui nebūtina mosuoti burtų lazdele, norint nuvyti šalin mūsų iššūkius ir problemas. Jis gali panorėti panaudoti mus pačius mūsų problemoms spręsti - kiek sunkios jos bebūtų. Mūsų ginklas yra žinojimas, jog joks iššūkis niekada negali lygintis su gyvuoju Dievu. Su Dievu mūsų pusėje mes įveiksime visus sunkumus.

Ir Jėzaus mokinių patirtis tai patvirtina. Kai Jėzus yra valtyje, jiems nereikia bijoti audros. Netgi kai desperacijos apimti jie šaukė, lyg kaltindami Jėzų: „Ar Tau nesvarbu, kad mes galime žūti?“, Jis nesupyko ant jų. Jis pirmiausia išsprendė problemą - paliepė vėjams nurimti, prieš pasinaudodamas proga pamokyti mokinius tikėjimo. Tai nėra pamokymas mums, kad jeigu mes tikime, mes galime gauti viską, ko norime arba kad mums niekada nieko blogo neatsitiks. Ne. Greičiau tai yra pavyzdys rodantis, jog tikėdami į Dievą, mes galime atlaikyti bet kokį iššūkį, ir mums tame padės Dievo buvimas - mūsų Viešpaties buvimas su mumis.

Blogis negali nugalėti Dievo ir laimėti. Iššūkis jūsų gyvenime, mano gyvenime negali nugalėti Dievo ir laimėti. Kartu su Dievu jaunas Dovydas įveikė blogį. Valtyje kartu su Dievu Jėzaus mokinių nepaskandino stipri audra.

Tas pats Dievas yra ir čia - Biržuose. Tas pats Dievas yra ir Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčioje ir su Bažnyčios vadovybe bei jos žmonėmis. Jis bus kartu su mumis per visus mūsų iššūkius. Ir Jam esant mūsų pusėje mes įveiksime visas problemas.

Telaimina Jus Dievas. Amen.

Iš anglų kalbos išvertė
dr. P. A. Jašinskas

Renginiai JONO KALVINO 500 gimimo metinių jubiliejui

Kalvino žmona

Gyvendamas Strasbūre Jonas Kalvinas pradėjo galvoti apie vedybas. Pagal tų laikų papročius draugai jam padėjo ieškoti nuotakos. Farelui jis rašo: „Nesu iš tų paikų meilužių, kurie, vos susižavėję [moteriškės] išvaizda, giria ir jos trūkumus. Vienintelis moters grožis, kuris mane vilioja, kai ji yra kukli, nuolaidi, neišdidė, taupi, kantri ir aš galėčiau tikėtis, kad ji galės pasirūpinti mano sveikata“.

Gana greit – 1549 metais Ideletė mirė. Kalvinas jos labai gedėjo. „Iš manęs atimta geriausia gyvenimo draugė. Jei man būtų nutikę kas nors bloga, ji būtų nuolanki, dalytusi su manimi ne tik tremtimi ir vargu, bet ir mirtimi. Kol ji buvo gyva, ištikimai padėjo man mano tarnystėje“. Juos abu siejo ne tik bendras tikėjimas ir bendros pareigos. Kalvino pasakojimas apie jos paskutiniąsias dienas rodo, kokie nuoširdūs buvo judviejų santykiai. Vaikai, kurie jiems gimė, visi netrukus mirė.

Ištraukos iš Wilhelm Neuser
„KALVINAS“

2009 Kalvino metu Kalendorius. Rugpjūtis

Komentaras: Jonas Kalvinas 1540 m. rugpjūčio mėnesį vedė Žano Stordero, buvusio anabaptisto, našlę Ideletę de Bure, kuri į jo namus atsivedė du vaikus iš ankstesnės santuokos.

WARC šiandien ir J.Kalvino palikimas

Pasaulio reformuotų Bažnyčių aljanso (WARC) generalinio sekretoriaus kun. dr. Setri Nyomi pranešimas 2009 06 20 Lietuvos ev. reformatų Sinodo eiliniame suvažiavime Biržuose.

Pasaulinis reformatų Bažnyčių aljansas šiandien ir Jono Kalvino palikimas

Minėdami penkių šimtų metų Jono Kalvino gimimo jubiliejų, derėtų prisiminti, jog jis pats, tikriausiai, jokio paminėjimo nenorėtų. Tai buvo žmogus, nenorėjęs atkreipti dėmesį į save ir netgi troško būti palaidotas nežinoma kape. Tai kaip mes drįstame švęsti Jo 500 -ąjį gimtadienį? Vis tik švenčiame šį jubiliejų dėl vertybės, kurią skelbė Jonas Kalvinas: „Soli Deo gloria“ (Vien Dievo garbei). Peržvelgiame J.Kalvino kūrybinį palikimą, turėjusį įtakos reformatų Bažnyčių šeimai. Verta praskleisti uždangą nuo Kalvino darbų, įkvėpusių mus ištikimam krikščioniškam gyvenimui XXI amžiaus Bažnyčioje. Šiuo atveju mes praskleidžiame uždangą ne nuo Kalvino asmenybės, bet nuo Jo palikimo, kuris įkvėpė mus būti pranašesniais Dievo liudytojais. Kai tokiais tampame, turėtume pažvelgti atgal ir skelbti vien Dievo garbei.

Šiuose pamąstymuose peržvelgsiu keletą Jono Kalvino temų: kaip jos atsispindi visuomenės didžiausios dalies gyvenime, tęsiančios Kalvino ir kitų reformatorių - ciurichiečių šveicarų Ulricho Cvingli, Hainricho Bulingerio, škoto Jono Nokso (John Knox) ir prancūzės Mari Dentje (Marie Dentiere) tradiciją.

Panagrinėsiu šias dvi temas:

1. Socialinį teisingumą;
2. Krikščionių vienybę.

Socialinis teisingumas

Žmogus, daugiausiai rašęs apie Jono Kalvino mintis socialinio teisingumo tema, buvo André Bieler. Jo raštų tomas „La pensée économique et sociale de Calvin“ pirmą kartą buvo išspausdintas 1961 metais ir pakartotas šiais metais prieš keletą savaitių. Leidimą parėmė Pasaulinis reformatų Bažnyčių aljansas. 2005 metais buvo išleistas šios knygos vertimas anglų kalba.

Savo knygoje André Bieler pateikė daug pavyzdžių apie tai, kaip Kalvino socialinės transformacijos vizija susijusi su šiandiena. Paskaičius Bieler knygą beveik nelieka abejonių dėl to, kad tokie sociologai kaip Max Weber labai klydo manydami, jog Jonas Kalvinas buvo kapitalizmo tėvas. Tai pailiustruodamas Bieler pateikia keletą citatų iš Kalvino darbų.

Bieler, norėdamas parodyti, kaip Kalvinas išreiškia savo pasipriešinimą visoms socialinės spaudos formoms dėl pinigų, cituoja ilgoką Kalvino Naujojo Testamento komentary dalį.

Pateikdamas Kalvino citatas (Institutio II, VIII, 45), Bieler dar griežčiau komentuoja turtingųjų spaudimą neturtingiesiems. Verta pacituoti šią pastraipą ir čia. Kalvinas rašo: „Visi būdai, kurių pagalba įgyjame nuosavybę ir pinigus mūsų kaimynų sąskaita, turi būti traktuojami kaip vagystė. Nors tie, kurie šitaip elgiasi, laimi bylas prieš teisėjus, Dievas gi traktuoja juos tik kaip vagis. Nes jis mato tas suktas gudrybes, kuriomis šie klastingi žmonės mulkina atviraširdžius

WARC gen. sekretorius kun. dr. Setri
Nyomi Biržų bažnyčios sakykloje

žmones; jis mato tuos griežtus reikalavimus, kuriais turtingieji engia varguolius.

Šie žodžiai, kuriuos Kalvinas parašė prieš daugiau negu keturis amžius, puikiai atitinka XXI amžiaus realijas. Konsultacijose, Biblijos ir teologiniuose komentaruose bei ekonomikos analizėje, kurią atliko Pasaulinis reformatų Bažnyčių aljansas, bei po Seulo Generalinės tarybos posėdžio 1989 metais išryškėjo išvados, kad pinigai tapo engimo šaltiniu ne tik dėl žmonių tarpusavio santykių. Šiandien tai - dėl globalinės ekonominės sistemos ir praktikos, turinčios daug sudėtingesnes poveikio formas negu Kalvino laikais.

André Bieler priskyrė Kalvinui Bažnyčios vadovybės ketvirtojo laipsnio - diakonų - įkūrimą, juo jis išreiškė savo nepasitenkinimą skirtumu tarp turtingųjų ir neturtingųjų. Kalvinas išvelgė šiame skirtume skandalą, kuris yra „nevertas Bažnyčios, kurią reformavo Dievo žodis“. Kalvinas ragino skirti teisingus atlyginimus visiems. Tai buvo Jo išipareigojimas teisingumui. Keletą kartų Jis ragino padidinti algas, ypatingai mokytojams. André Bieler daug

išsamiau išanalizavo Jono Kalvino kvietimą padidinti atlyginimus negu daugelis kitų jo laikų lyderių. Tai buvo ne tik sąlyga gauti atitinkančius aukštą pragyvenimo lygį atlyginimus. Tai susiję daugiau su dvasiniu išipareigojimu. André Bieler rašo:

„Kai savo debatuose dėl teisingų kainų ir atlyginimų dauguma teologų siekia nustatyti hipotetiniu gamtos dėsnio pagrįstą standartą, Kalvinas nusakė problemą tiksliai dvasinėje perspektyvoje parodydamas, kad atlyginimai gali būti suprantami tik kaip Dievo laisvo atlyginimo dovana, suteikianti dovanojimą ir gyvenimą visiems“.

Gėda, kad beveik po 500 metų ši idėja nėra pilnai taikoma, kai Bažnyčia susiduria su netobulomis sistemomis.

Teisingumas ekonomikoje labai susijęs su bankininkyste ir finansais. Čia Jono Kalvino veiksmai kartais trikdo. Iš vienos pusės Jis buvo pirmasis Bažnyčios vadovas, kuris palaimino skolinimą su palūkanomis. Skolinimas su palūkanomis tais laikais buvo plačiai taikomas, tačiau labai dažnai krikščionys bankininkai skolino jausdami didelę kaltę. Todėl Kalvino pozicija leido skolintojams tai daryti be jokio kaltės jausmo. Tai gali trikdyti žmones. Tačiau Kalvino veiksmai gali būti traktuojami kaip teisingumo siekimas visiems. Garantuodamas vienodas sąlygas bankų ir skolinimo sistemoms, Kalvinas turėjo sukurti sistemą, užtikrinančią, kad palūkanos būtų protingos. Taikomoms palūkanoms buvo numatyta aukščiausia riba. Jis pritarė labai griežtai bankų darbo kontrolei, ypatingai palūkanoms, kurios buvo taikomos paskoloms. Ta prasme, jis operavo teisingumo visiems sąvoka.

Kalvinas taip pat labai domėjosi aplinkos apsaugos klausimais. 1555 metų gruodžio 20 dieną, Jonas Kalvinas sakė pamokslą pagal Pakartoto įstatymo knygos 20 skyriaus 16 – 20 eilutes. Jis nagrinėjo 19 eilutę, kuri sako: „Kai būsi apgulęs miestą ilgą laiką, kariausi prieš jį, norėdamas paimti,

nesunaikink jo medžių, pakeldamas prieš juos kirvį. Jų vaisius gali valgyti, bet neturi jų kirsti. Argi laukų medžiai yra žmonės, kad ir jie turėtų būti įtraukti į tavo apgulą?“. Keletas sakinių iš šio XVI amžiaus pamokslų parodo, kokį didelį vaidmenį Jono Kalvino nuomone vaidino ekologija tikro krikščionio gyvenime. Kalvinas teigė „kai pajuntame, kad mus užvaldo piktos ar blogos mintys naikinti medžius, namus ar kitą, turime kontroliuoti save ir pagalvoti: „prieš ką kariaujame? Ne prieš kūrinius, bet prieš Tą, kurio gerumas čia atsispindi. Ne tik prieš vieną žmogų, bet prieš kiekvieną ir visus, tame tarpe ir save pačius“. Jonas Kalvinas toliau savo pamoksle kalbėjo apie medžių kirtimą ir tvirtino „šiandien toks žiaurumas yra didesnis tarp tų, kurie save vadina krikščionimis ... Nes šiandien jie niekina ir degina žemę, kas yra daug blogiau negu perpjauti gerklę ... Žmonės nutolo nuo Dievo ir tapo brutaliais“. Taip kalbėjo Jonas Kalvinas prieš 453 metus, gruodžio mėnesį, o ne XXI amžiaus ekologijos aktyvistas. Savo išvadose Kalvinas rašo: „Todėl stenkimės neišrauti jokių vaismedžių, bet, kadangi Dievo žodis yra gyvenimo sėkla, išdrįskime paskleisti ją plačiai, kad ji giliai įleistų šaknis, kurios neišaugintų nevaisingo medžio, bet duotų daug vaisių“ ir toliau „Dievas pasirinko mus savo žmonėmis ir čia Dievas rodo mums teisingumą, kuris turi tapti mūsų gyvenimo dalimi“.

Kalvino pamoksluose apstu nuorodų į visuomenės transformaciją. Jo dėmesys pabėgėliams Ženevoje buvo ypatingai didelis. Jo požiūris į neturtinguosius neapsiribojo tik gailėsčiu jiems, Jis siekė sutvarkyti visuomenę taip, kad šis skirtumas būtų sumažintas. Jo Švento Rašto skaitymas ir aiškinimas aiškiai bylojo apie troškimą pakeisti visuomenę, kurioje Jis gyveno. Nors Kalvino kova su Ženevos valdžia ir tos kovos pasiekimai gali skirtis nuo XXI amžiaus požiūrio, Jis labai daug nuveikė įkvėpdamas mūsų veiksmus šiandien.

Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas, kaip institucija Bažnyčių, kurios perėmė savo istorinį ir teologinį palikimą iš J.Kalvino, U.Cvinglio, H.Bulingerio ir kitų, neturėtų apsiriboti tik paviršutinišku Švento Rašto skaitymu. Nevalia leisti Bažnyčią vertinti tik kaip labdarą teikiančią organizaciją, kuri sąmoningai ar nesąmoningai paremia priespaudos sistemas, skatinančias neturtingųjų klasės augimą. Todėl Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas atlieka rimtą teologinę analizę, kuri siekia teisingumo ekonomikoje ir žemėje. Tai darome, nes liekame ištikimi Jono Kalvino palikimui.

Visose šiose srityse Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas tęsia tradiciją, kurioje Švento Rašto skaitymas įkvėpia mus tapti Dievo įrankiais keičiant visuomenę. Pavyzdžiai apie teisingumą kyla iš įkvėpimo būti ištikimais Dievui. Mūsų darbas, siekiant teisingumo ekonomikoje ir žemėje bei skatinant lyčių lygybę, atitinka Jono Kalvino idėjas. Iš tikrųjų, Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas kalba apie tai, dėl ko Kalvinas labai aiškiai kovojo ir kas išlieka aktualu XXI amžiuje.

Tai labai aiškiai matyti paskutinius keletą mėnesių, kai pasaulis pateko į finansinę krizę. Dauguma supranta, kad taip atsitiko dėl nevaldomo žmonijos godumo. Tai privedė prie sistemos, kai, nekontroliuojant globalinės ekonomikos, buvo leista praturtėti nedaugeliui ir nuskursti milijonams. Tai buvo sistema, kuri neužtikrino, kad visi žmonės galėtų pasinaudoti Dievo dovanomis. Tereikia pažiūrėti į premijas, kurias sau pasiskyrė didelių tarptautinių kompanijų ir finansinių institucijų vadovai, kuomet tuo pačiu metu tiek daug žmonių badauja. Kalvinas šia prasme buvo pranašas, kurio mintys išlieka aktualios ir po penkių šimtų metų.

Vykdydamas J.Kalvino mokymą Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas 2004 metais paskelbė Akros išpažinimą (Accra Confession) . J.Kalvino išdėstytas idėjas apie finansinę sistemą Ženevoje

dar 1540 metais nelengva išgirsti šiuolaikiniame kontekste.

Todėl norėčiau Kalvino minčių apie socialinį teisingumą aptarimą pabaigti pateikdamas keletą eilučių iš Akros išpažinimo, kurios, mano nuomone, atitinka Kalvino mintis:

- Tikime Dievu, Kūrėju ir mūsų gyvenimo Maitintoju, kuris mus vadina bendradarbiais kuriant ir išperkant pasaulį. Mes gyvename pažadu, kad Jėzus Kristus atėjo, kad visi mes turėtume pilnavertį gyvenimą. (Jn 10.10). Vedami ir palaikomi Šventosios Dvasios mes atsiveriame pasaulio realybei.

- Tikime, kad Dievas valdo visą kūrinių. „Žemė ir visa, kas joje, yra Viešpaties“ (Ps 24.1).

- Todėl mes atsisakome dabartinės pasaulinės ekonomikos tvarkos, kurią mums primetė globalinis neoliberalusis kapitalizmas ir bet kuri kita ekonominė sistema kartu su absoliučiai planinėmis ekonomikomis. Visos jos niekina Dievo Sandorą, išstumdamos neturtinguosius, vargstančius ir visą kūrinių iš pilnaverčio gyvenimo. Mes smerkiame bet kokius ekonominius, politinius ir karinius imperijinius siekius, kurie neigia ir veikia prieš teisingą Dievo viešpatavimą.

- Mes tikime, kad Dievas sudarė Sandorą su visa kūrinių (Pradžios knyga 9.8-12). Dievas sukūrė žemės bendruomenę, paremtą teisingumo ir taikos vizija. Sandora yra malonės dovana, kurios negalima nusipirkti turguje (Is 55.1). Tai yra malonės ekonomika visos kūrinių gerovei. Jėzus parodo mums, kad tai yra Sandora, kurioje neturtingieji ir atstumtieji yra pageidaujami partneriai ir kviečia mus būti teisingais „mažiausiems iš jų“ (Mt 25.40). Visa kūrinių yra palaiminta ir įtraukta į šią Sandorą (Hos 2.18 žr. toliau).

- Nepritariame nekontroliuojamo vartojimo kultūrai, ir neoliberaliosios globalinės rinkos sistemai ar bet kuriai kitai sistemai, kuri teigia, kad nėra kitos alternatyvos godumui ir savanaudiškumui.

- Tikime, kad bet kuri Dievo Sandoros duota ekonomika gyvybei palaikyti yra atskaitinga prieš Dievą. Tikime, kad ekonomika egzistuoja tam, kad tarnautų žmonių orumui ir gerovei bendruomenėje bei kūrinių išlikimui. Tikime, kad žmonės kviečiami pasirinkti Dievą, o ne Mamoną. Mūsų tikėjimo išpažinimas yra paklusnumo Dievui aktas.

- Todėl atmetame nekontroliuojamą turto kaupimą ir beribi ekonomikos augimą, kuris mums kainavo milijonus gyvybių ir sunaikino didelę Dievo kūrinių dalį.

- Tikime, kad Dievas yra teisingumo Dievas. Korupcijos, išnaudojimo ir godumo pasaulyje Dievas ypatingu būdu yra skurstančiųjų, vargstančiųjų, išnaudojamųjų, nuskriaustųjų ir įžeistųjų Dievas (Ps 146.7-9). Dievas kviečia mus teisingai bendrauti su visa kūrinių.

- Todėl mes atmetame bet kokią ideologiją arba ekonominę režimą, kuris teikia pirmenybę pelnui, o ne žmogui, nesirūpina visa kūrinių ir pasisavina tas Dievo dovanas, kurios buvo skirtos visiems. Mes atmetame bet koki mokymą, kuris pateisina tuos, kurie remia arba nepasipriešina tokiai ideologijai vardan tiesos.

Krikščionių vienybė

Dabar pakalbėkime apie Kalvino pasišventimą krikščionių vienybei.

Kalvinas bandė susisiekti su visais Jam žinomais reformatų vadovais. Nors Jis su daugeliu iš jų niekada nesusitikė, bet daug susirašinėjo. Vienas iš Jo dažnai cituojamų laišku yra laiškas, parašytas 1552 metais Anglijos arkivyskupui Tomui Kranmeriui (Thomas Cranmer), kuriame Jis rašė, kad perplauktų dešimt jūrų dėl krikščionių vienybės. Besiruošdami Pasauliniam reformuotų Bažnyčių aljanso 24 pasaulinei Generalinei asambėjai citavome šį J.Kalvino laišką, patvirtindami mūsų organizacijos įsipareigojimą krikščionių vienybei. Kalvinas kvietė reformatų vadovus išpažinti bendras mintis apie pagrindines krikščioniškas

doktrinas, kurias pateikė Tomas Kranmeris - protestantų vyriausiasis Kenterberio arkivyskupas. XVI amžiaus Bažnyčios pasidalijimą, griauančią žmogišką bendrystę ir krikščioniškus santykius, Kalvinas įvardino kaip pagrindinę laikmečio blogybę.

Laiško efeziečiams komentaruose /4.5/ Kalvinas rašė: „Kiekvieną kartą skaitydami žodį „vienas“, prisiminkime, kad jis naudojamas pabrėžti, jog Kristus negali būti dalijamas. Tikėjimas negali būti skaldomas. Nėra daug įvairių krikštų, tik vienas, kuris bendras visiems. Dievo negalima suplėšyti į skirtingas dalis. Mes neturime kito pasirinkimo tik puoselėti šventą vienybę, kuri susaistyta daugybe ryšių. Tikėjimas ir Krikštas, Dievas Tėvas ir Kristus turi mus vienyti, kad taptume beveik vienu asmeniu“.

Savo komentaruose Jono 17:21, Kalvinas tešia:

„Visi gali būti viena“ ir vėl Jis išdėsto, kad „mūsų laimė reiškia vienybę, ir visiškai pelnytai, nes žmonijos griūtis atsiranda tada, kai nutolusi nuo Dievo, ji žlunga ir išsibarsto. Todėl jos atstatymas, priešingai, reiškia jos susivienijimą viename kūne. Kaip teigia Paulius, „tobula Bažnyčia reiškia tikinčiųjų susivienijimą vienoje Dvasioje“, ir apaštalai, pranašai, Rašto skelbėjai ir kunigai yra apdovanojami galimybe mokyti ir atkurti Kristaus kūną, kol tai susivienija tikėjime. Todėl jis ragina tikinčiuosius augti į Kristų, kuris yra galva, prie kurios prisijungia visas kūnas, ir kuris yra viskuo aprūpintas pagal kiekvienos kūno dalies poreikį. Todėl, kai Kristus kalba apie vienybę, prisiminkime kaip drastiškai išdraskomas pasaulis, atskirtas nuo jo, bei supraskime, kad palaimintas gyvenimas prasideda tik nuo Kristaus Dvasios viešpatavimo“.

Bažnyčios susiskaldymas šandien yra skaudi nelaimė. Kalvino žodžių kontekste mes lyg manytume, kad Kristus padalintas į gentis, klases, ideologijas, kurios ignoruoja vienos Bažnyčios tobulumo viziją.

Afrikoje dėl misionieriško darbo pobūdžio mes daugelyje šalių paveldėjome genčių Bažnyčias. Užtenka paminėti savo denominaciją, ir žmonės gali pasakyti kokiai genčiai tu priklausai. Aš ką tik sugrįžau iš Pietų Afrikos, kurioje kovojama dėl išsivadavimo iš apartheido palikimo ir Bažnyčios pasidalijimo pagal rases. Siekiama tikros krikščioniškos vienybės, kurios pamatas - teisingumas.

Šis reiškinys būdingas ne tik Afrikai. Migraciniai judėjimai iš Europos į Ameriką XVIII ir XIX amžiuose taip pat turėjo įtakos panašioms pasidalijimams. Vien tik reformuotų Bažnyčių šeimoje galima paminėti škotų, vokiečių, olandų ir kt. palikuonis, kurie skiriasi pagal tai ar jie priklauso presbiterionų Bažnyčiai ar kuriai nors kitai reformuotų Bažnyčiai. Dar visiškai neseniai pamaldos buvo laikomos šiomis kalbomis. Labai sudėtinga, kai reikia apžvelgti visą krikščionių šeimą.

Pasaulyje jau yra suvienytų ir besivienijančių Bažnyčių. Jų buvimas - siekis panaikinti minėtą susiskaldymą. Nors kai kuriais atvejais jas įtakojo pasaulietinė valdžia arba karališkieji dekretai, šis reiškinys yra labai svarbus krikščionių vienybei. Turime padaryti viską, kad įveiktume krikščionių susiskaldymą.

Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas to siekia labai atkakliai. Ruošiamos dvišalių teologinių dialogų su įvairiomis konfesijomis programos. Kita šio pasišventimo forma yra darbas, kurį atliekame skatindami vienybę mūsų misijos projekte. Mes taip pat siekiame vienybės su į Pasaulinę ekumeninę sąjungą (Reformed Ecumenical Council) susijungusiais reformatais.

Kalvinas tikėjo, kad dažnas Eucharistijos šventimas skatina vienybės bažnyčioje puoselėjimą. Iš tikrųjų, Jis norėjo, kad Viešpaties Vakarienė, kaip matomas Kristaus buvimo ženklas, būtų švenčiamas bent kartą per savaitę. Bet Ženevos valdžia, kuri manė, kad toks dažnas šventimas priartins Bažnyčią prie Romos katalikų Bažnyčios, panaikino šį sprendi-

mą. Knygoje „Kalvino palikimas“ klausiamo: „Ar gali Komunijos šventimo dažnumas sustiprinti reformuotų Bažnyčių vienybę?“ Kai kurie iš mūsų įsitikinę, kad gali. Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas pataria dėl dvasinio atsinaujinimo. Jis susijęs su XXI amžiaus aktualijomis. Apie Viešpaties Vakarienę sakoma: „Tai yra mūsų pamaldumo ypatinga dalis, kuri gali mus paruošti pasipriešinti blogiui, švęsti ir užjausti kitus tame, ką mes patys patiriame. Kaip galima prie Stalo atsimiti Jėzų tą naktį su mokiniais ir nebūti įkvėpti siekti pilnaverčio gyvenimo? Siekdami Komunijoje visiškos vienybės tarp reformuotų, matome, kaip ji kviečia mus aistringam, dosniam ir džiugiam gyvenimui kartu“.

Krikščionių vienybė nėra tik, kai presbiterionai, anglikonai, liuteronai, metodistai ir kiti kartu susivienija, kad sudarytų vientisą organizaciją. Tai pasireiškia, kai visų Dievo žmonių, vyrų ir moterų, jaunų ir senų, nepaisant rasės ar kitos žmonių pasiskirstymo formos, dovanos gali būti naudojamos ir pilnai vertinamos visuose Bažnyčios gyvenimo aspektuose. Buvusi Pasaulinio reformuotų Bažnyčių aljanso prezidentė Jane Dempsey Douglass padėjo mums vėl prisiminti Kalvino viziją apie moters dovanas. Jane Dempsey Douglass teigia, kad Kalvinas akcentavo, jog kiekvienas žmogus yra sukurtas pagal Dievo paveikslą. Būtent Jo įsitikinimu žmonija sukurta pagal Dievo paveikslą, kaip Jis aiškina Pirmo laiško korintiečiams 11. 7. komentare. Kalvinas teigia, kad antraeilis moterų vaidmuo nepriimtinas žmonijos, politiniame ar vedybų kontekste. (CO 49, 472 - 475). Kalvinui moterys, kaip ir vyrai, buvo sukurti pagal Dievo paveikslą. Atgimę Šventojoje Dvasioje jie vėl yra atkurti panašūs į Dievo paveikslą. Laikų pabaigoje, Dievo karalystėje, nebus nei moteriško, nei vyriško asmens, nei klasinio pasiskirstymo tarp turtingųjų ir neturtingųjų (CO 46, 728 cf. CO XXIII, 27).

Todėl Pasaulinio reformuotų Bažnyčių aljanso idėjos apie lyčių lygybę sutampa su Kalvino vizija. Gal Jis ir netaikė šios vizijos moterų dvasinei tarnystei, tačiau šiandien mes turime išspręsti ir šią Jo palikimo dalį, kalbant apie Dievo dovanų atpažinimą visiems, bei pripažinti moterų ir vyrų pasaulišką dvasinei tarnystei.

Skatindamas krikščionių vienybę savo laikų kontekste Kalvinas nekalbėjo apie santykius su Romos katalikų Bažnyčia. Drįstų manyti, kad popiežiaus valdžia vis tik galėtų būti Jo vizijos dalis. Tačiau būtent čia šiandieniniai krikščionys pasaulyje turėtų remtis šūkiu „Ecclesia reformata sed semper reformanda“ (Reformatų Bažnyčia visada reformuojasi), kuris turėtų reikšti daugiau negu tai, ką regėjo Jonas Kalvinas.

Krikščionių vienybės užduotis yra labai svarbi, nes net ir XXI amžiuje turime naujas pasidalijimo formas - liberaliąją ir konservatyviąją, krikščioniškąją dešiniąją ir krikščioniškąją kairiąją, fundamentalistus ir t.t.- traukiančias Bažnyčią nuo Jėzaus Kristaus visomis kryptimis. Tai skaudai nelaimė, kurią reikia įveikti.

Kai Pasaulinis reformuotų Bažnyčių aljansas susiruoš panaikinti šį savo Bažnyčios narių pasidalijimą arba sieks suvienyti ar ištrauks į dialogą su kitomis krikščionių šeimomis, mes tai darysime pilnai įsitikinę, kad tai yra Dievo kvietimas Bažnyčiai. Esame dėkingi, kad tai supranta reformatų šeima ir tai atsispindi Jono Kalvino vizijoje. Posakis, kad būti reformatu reiškia būti ekumenišku, atitinka Jono Kalvino viziją.

Išvada

Praskleidę uždaną nuo keleto Jono Kalvino darbų bei Pasaulinio reformuotų Bažnyčių aljanso idėjų, matome, kad Jono Kalvino palikimas turėjo teigiamos įtakos pasaulio pasikeitimui. Socialinis teisingumas bei krikščionių vienybė yra tik dvi sritys, kuriose aiškiai atsispindi ši įtaka.

Kun. dr. Setri Nyomi

Astrida Petraitytė

Ar Lietuvai derėjo prisiminti didį reformatą J.Kalviną 500-ojo jubiliejaus proga?

Liepos 10 -ąją galėtume minėti Jeano Calvino (Jono Kalvino) 500-ąsias gimimo metines. Sakau „galėtume“, nes iki šiol jokių būsimąjo jubiliejaus ženklų neteko nei regėti, nei girdėti net iš mūsiškės Evangelikų reformatų (t.y. kalvinistų) bažnyčios.

J. Kalvino, gimusio 1509 m. liepos 10 d. Nuajone, Prancūzijoje, vardas ir veikla dabar siejami su Šveicarija. 1536 m. Bazelyje išleidęs „Krikščionių tikėjimo mokymą“ – pagrindinius savosios reformuotos krikščionybės (būsimąjo kalvinizmo) postulatus, J. Kalvinas nuo 1541 m. iki mirties (1564 m. gegužės 27 d.) gyveno Ženevoje, vėliau jo dėka tapusia protestantizmo centru.

Nenuostabu, kad būtent Ženevoje pirmiausia ir paminėtas šis reikšmingas Evangelikų reformatų bažnyčios įkūrėjo ir ideologo jubiliejus. Gegužės 24–27 d. čia surengtas išpūdingas – pranešimų įvairove ir dalyvių gausa – kongresas.

Lietuvai jame atstovavo Vilniaus universiteto **doc. habil. dr. Dainora Pociūtė**, 2008 m. išleidusi reikšmingą monografiją „Maištininkų katedros“, kurioje – evangelizmo idėjų radimosi LDK XVI a. kontekste – nekart nuskamba ir J. Kalvino pavardė. Tad D.Pociūtę paprašėme pasidalinti šio kongreso išpūdžiais ir apmąstymais.

– Ar Lietuvai su jos dominuojančia katalikiška tradicija prasminga minėti J. Kalvino jubiliejų, aptarti jo idėjų, veiklos reikšmę?

– J. Kalviną verta prisiminti visai krikščioniškai Europai – kultūrinė jo įtaka jaučiama net ir katalikiškomis likusiose šalyse. O kalbėdami apie Lietuvą turime prisiminti, kad LDK reformacijos metu kalvinizmas iš visų konfesijų yra padaręs pačią ryškiausią įtaką. Svarbu yra ne tik jubiliejinis J. Kal-

Vilniaus universiteto docentė,
humanitarinių mokslų daktarė
Dainora Pociūtė

vino paminėjimas, bet ir jo idėjų, įtakos refleksija.

Pats J. Kalvinas Lietuvoje niekada nesilankė, nors Mikalojus Radvila Juodasis iš pradžių jį kvietė, tačiau sukliudė vėliau tarp jų kilusi trintis dėl antitrinitorizmo. J. Kalvinas retai ir išvažiuodavo iš Ženevos, buvo silpnos sveikatos. Šiaip ar taip, dabar jubiliejaus proga turime proga atsigręžti ir į LDK vykusius evangelizmo procesus.

– Taigi Ženevoje šia proga vyko kongresas. Ar tai buvo labiau teologinis, ar mokslinis renginys? Kas jo organizatoriai, kas – dalyviai?

– Kongresas (konferencija), kuris vadinosi „Kalvinas ir jo įtaka: 1509–2009“ buvo mokslinis, jį organizavo Ženevos universiteto Reformacijos istorijos institutas. Tai vienas pagrindinių kalvinizmo tyrimo centrų Europoje.

Stengtasi J. Kalviną aptarti įvairiais aspektais – ne tik jo teolo-

giją, bet ir politinę mintį, socialinės reformos nuostatas, jo įtaką ne tik Šveicarijai, bet ir visam pasauliui. Į konferenciją atvyko patys žymiausi reformacijos tyrinėtojai iš viso pasaulio. Tačiau dominavo didžiųjų, turtingųjų šalių atstovai – konferencijos organizatoriai dabar nebedengia išlaidų, o Ženeva yra vienas iš brangiausių Europos miestų.

Aš buvau pakviesta asmeniškai, džiaugiuosi, kad mano kelionę parėmė Vilniaus universitetas. Vis dėlto apmaudu, kad Rytų Europai buvo mažiausiai atstovaujama – buvau kone vienintelė, dar sutikau du vengrus, kurių vienas – iš Rumunijos. Nebuvo nei lenkų, nei čekų.

Žinoma, gausiai atstovauta Šveicarijai, daug dalyvių buvo iš JAV, Prancūzijos, Italijos, Vokietijos, Olandijos. Pastarojoje kalvinizmas itin įsitvirtino kaip savita kultūros ir religijos forma. Kongrese intensyviai – nuo ryto iki vakaro – dirbta tris dienas.

– Ar kongreso metu išryškėjo kokios nors naujos tendencijos vertinant J. Kalviną ir jo mokymą? Ar nesigirdėjo „atgailos“ balsų (prisimenu tragišką M.Serveto atvejį, jūsų aptartą monografijoje „Maištininkų katedros“)?

– J.Kalvinui skirtą kongresą organizavo žmonės, visą gyvenimą pašventę jo tyrimams, tad suprantama, kad jie J. Kalvino atžvilgiu nėra nusiteikę kritiškai.

Kokias tendencijas pastebėjau? Specialiai ėjau į sekciją, skirtą J. Kalvino ir Migelio Serveto santykiams. Kaip žinoma, J. Kalvinas, dar būdamas gyvas, daugelyje šalių buvo pasmerktas už tai, kad 1553 m. veikė kartu su katalikų inkvizicija Vienoje suimant M.Servetą – nors šis jam naiviai buvo atsiuntęs įvertinti savo veikalą („Christianismi Restitutio“), leidusį J.Kalvinui įsitikinti Serveto „eretiškumu“.

Taigi M.Servetą eretiku pripažino ir mirties nuosprendį paskelbė abi Bažnyčios – ir katalikai, ir reformuota Šveicarijos bažnyčia. Žiauria bausmę – sudeginant ant lėtos ugnies – Ženevoje įvykdė kal-

Jonas Kalvinas

vinistai. Ši istorija laikoma J. Kalvino gyvenimo dėme. Tai vienintelis toks žiaurus jo nuosprendis, nors ir vėliau jis persekiojo „eretikus“.

Pagirtina, kad tokia sekcija kongrese iš viso suorganizuota, nors daugelis į ją žvelgė skeptiškai, teigdami, kad nieko naujo šioje istorijoje pasakyti nebeįmanoma. Joje pranešimus perskaitė pora ispanų ir viena nepriklausoma tyrinėtoja iš Šveicarijos. Nebuvo bandyta J. Kalvino nei išteisinti, nei jį visiškai pasmerkti, labiau analizuotos priežastys, kodėl taip įvyko.

Ieškota ir psichologinių motyvų – J. Kalvinas ir M.Servetas buvo seni pažįstami. Vėliau J. Kalvino raštuose laiškuose ir darbuose mėginta išvelgti sąžinės graužaties, gailėjimosi motyvų. Vis dėlto tokių įrodymų nedaug terasta.

Manau, J. Kalvinas jautėsi teisingas – jo vėlesniuose laiškuose, aptariant vieną ar kitą antitrinitorizmą linkusį „eretiką“, nekart apgailėta, kad su juo nepasielgta taip, kaip su M.Servetu. J. Kalvinas ne tik ištikimai gynė savąją doktriną, jis ja absoliučiai tikėjo, ja degė.

Jis nebuvo veidmainis, ir nematau, kad pasižymėjo koku nors fanatišku žiaurumu, tačiau jis buvo vienas iš reformacijos tėvų, tvirtai įtikėjęs savo krikščioniška misija. Pranešimuose atskleisti ir M.Serveto asmenybės ypatumai – šis ispanas buvęs labai nesukalbamasis, arogantiškas, negirdintis kitų, dažnai ižeidinėjo J. Kalviną.

Migelis Servetas

Bandžiau Ženevoje surasti vietą, kur M.Servetas sudegintas – buvo įdomu, kaip ši istorija šiame mieste įprasminama. Paskutinę dieną, paklausinėjusi žmonių, tyrinėjusių M.Serveto gyvenimą, važiauvau jos ieškoti. Skirtingai nei įsivaizdavau, M.Servetas buvo sudegintas ne tuometėse miesto ribose, bet užmiestyje.

Dabar tai jau kalvotas Ženevos pakraštys, universiteto klinikų komplekso teritorija. Servetas buvo sudegintas ant kalvos, todėl aš iškart prisiminiau mūsų antitrinitorius – štai Kasparo Bekešo neleista palaidoti kapinėse. Šis vengrų didikas iš Transilvanijos palaidotas ant kalvos, tad dabar turime Bekešo kalną. Net ir A.Kulvietis palaidotas ant kalvos – taip „eretikai“ būdavo tarsi ištremiami iš kapinių, iš miesto centrų į kalvas.

Man buvo keista, kad ženeviečiai, pavyzdžiui, gretimai klinikose dirbantys žmonės, kurių teiravausi, nelabai žinojo, nei kas tas M.Servetas, nei kad jis čia sudegintas. Taigi trumpa istorine atmintimi pasižymi ne tik lietuviai. Galiausiai radau M.Serveto atminimui pastatytą akmenį – ant jo nieko konkretaus apie egzekuciją neparašyta – matyt, tai labiau simbolinis susitaikymo ir atgailos ženklas.

Tikrasis paminklas M.Servetui stovi Prancūzijos teritorijoje, kuri prasideda vos išvažiavus iš Ženevos – mat, prancūzai ir italai buvo pirmieji, pasmerkę šį J. Kalvino aktą dar XVI a. M.Serveto klausimas

Migelio Serveto atminimui pastatytas akmuo su užrašu: „Sūnūs, gerbiantys ir pripažįstantys Kalviną, mūsų didįjį reformatorių, bet smerkiantys klaidą, kurią jis padarė, pasišventę sąžinės laisvei pagal tikrus Reformacijos ir Evangelijos principus, mes pastatėme šį atpirkimo paminklą. 1903 spalio 27 d.“ Iš prancūzų išvertė Edita Valintėlienė.

tebėra aktualus, bet jis, žinoma, netapo svarbiausiu šioje konferencijoje.

Dar įdomus kongrese išryškėjęs J. Kalvino tyrinėjimų darbas – vis dar nepralengkto išlikęs Maxo Weberio prieš daugiau nei šimtmetį parašytas veikalas „Protestantiškoji etika ir kapitalizmo dvasia“. M. Weberio kategorijos nepaseno, jomis tebesiremia daugelis mokslininkų. Net diskusija buvo kilusi – kaip čia yra, kad per šimtą metų niekur toliau nenuėjome. Vienas mokslininkas net įsikarščiaavo: reikia kažką daryti, nes mes kalbame XIX a. pabaigos kategorijomis.

Vis dėlto, visų nuostabai, teliko konstatuoti, kad M. Weberis tebėra aktualus. Žinoma, per tą laiką ištyrinėta daug naujų detalių – J. Kalvino gyvenimas, kasdienis Kalvinistų bažnyčios funkcionavimas. Pats M. Weberis nesigilino į detales, neanalizavo ir J. Kalvino doktrinos, jis apibendrintai išanalizavo kalvinizmo įtaką ir padarė išvadas: kalvinizmas paskatino ekonominių valstybių suolį, pilietinės demokratijos vystymąsi, miestų kultūros klestėjimą.

– Tad kokius pagrindinius J. Kalvino mokymo postulatus nurodytumėte? Kokia kalvinizmo esmė?

– Populiariai vadinamas kalvinizmas nėra vien J. Kalvino mokymo rezultatas. Reformatų bažnyčios mokymą stipriai paveikė ir Henrikas Bulingeris, ir Ulrichas Cvinglis, ir kiti Šveicarijos teologai. J. Kalvinas reikšmingai apibendrinė ir išgrynino daugelio reformacijos teologų mintis (nuteisinimo, predestinacijos, sakramentų klausimus), bet taip pat konferencijoje ne kartą buvo pabrėžta, kad jis išsiskyrė didele pagarba ankstyvosios Bažnyčios tėvams, tarsi iš naujo aktualizavo jų mokymą.

J. Kalvino fenomenas, sakyčiau, labiausiai išryškėjo naudojantis kai kuriais jo teologiniais postulatais kasdieniame ir socialiniame gyvenime. Kalvinizmas sukūrė labai savitą disciplinuotą kasdienės religinės elgsenos modelį.

– Įdomu, kaip apibūdintumėte J. Kalvino asmenybę, jo „kasdienį“ gyvenimą?

– Nesu pernelyg gilinusi į jo asmenybę, kasdienį gyvenimą, apie tai yra parašyta ne viena studija. Bet Ženevoje aplankiau Reformacijos muziejų, kuriame kaip tik buvo surengta paroda J. Kalvino 500 metų jubiliejaus proga. Joje virtualiai demonstruojama J. Kalvino diena, jis vaizdžiai parodytas: smulkaus sudėjimo, tamsus, turėjęs stiprią charizmą, misionierišką užmojų, tik silpnos sveikatos, besilaikantis griežtos disciplinos ir dietos, dažnai lovoje ir rašydavęs.

Galima buvo pamatyti J. Kalviną pietaujantį su bendraminčiu H. Bulingeriu, dar kažkuo, rašantį savo pagrindinį veikalą „Krikščionybės mokymo pagrindai“. Reikia apgailestauti, kad šio veikalo lietuvių kalba neturime – jis jau „egzistuoja“ daugelyje šalių, turėtume ir mes apie tai pamąstyti.

– Gal čia akmenukas į mūsų šiuolaikinių reformatų daržą?

– Iš dalies ir į jų, bet mūsų re-

formatų bendruomenė nedidelė, tad ir pajėgos menkos. Tai, šiaip ar taip, turi būti mokslinis projektas – ir veikalą išversti, ir komentarus parašyti. Veikalas „Institutio christianismi religionis“ buvo parašytas dviem kalbomis – prancūzų ir lotynų.

Kadangi jau verstas į įvairias kalbas, parengta daug tekstologinių leidimų, tai nebūtų tokia neįmanoma užduotis imtis ir jo lietuviškojo varianto. Juk mes neretai kalbame apie kalvinizmo įtaką Lietuvai, apie J. Kalvino recepciją, bet jo raštų – išleistų XIX a. ir dabar Ženevos universitete leidžiamų pakartotinai – neturime nė vienoje bibliotekoje. Ketinu nueiti į biblioteką ir rekomenduoti naujai leidžiamus J. Kalvino raštus užsakyti.

– Kongrese taip pat skaitėte pranešimą?

– Taip, buvau paprašyta perskaityti pranešimą apie J. Kalvino indėlį į Lietuvos reformacijos istoriją. Mano pranešimas vadinosi „Kalvinas ir pirmasis Lietuvos protestantizmo šimtmetis“. Aptariau J. Kalvino ryšius su lietuviais – nuo jų užsimezgimo iki jo mirties bei paskesnę jo idėjų recepciją.

J. Kalvinas 1549 m. pradėjo bendrauti su Žygimantu Augustu, pats parodęs iniciatyvą. Pirmasis jis parašė laišką ir karaliui, ir Radvilai Juodajam, su jais daugiausia ir susirašinėjo. Sužinojęs, kad Lietuvoje yra reformacijai palankių žmonių, norėjo šį procesą kreipti sau pageidautina linkme.

Pranešime pabandžiau įvertinti, kaip jam tai sekėsi: J. Kalvinui nepavyko savosios doktrinos įtvirtinti Lietuvoje kaip pagrindinės konfesijos. Radvila Juodasis – aktyviausiai reiškėsis kaip reformacijos gerbėjas – laikėsi nepriklausomos pozicijos. Beje, ir kongrese kalbantis su kitų šalių mokslininkais, išryškėjo įdomus faktas, kad kalvinizmu ankstyvasis reformacijos laikotarpis dažniausiai vadinamas nepagrįstai – tuomet buvo kuriamos įvairios reformuotos Bažnyčios, kiekvienoje šalyje siekta įtvirtinti

savą alternatyvios tradicinei krikščioniškai Bažnyčios formą.

Savo monografijoje aš taip pat rašiau: Radvila Juodasis jokio „kalvinizmo“ nesiekė įtvirtinti, jis norėjo sukurti alternatyvią reformuotos Bažnyčios strategiją. Taip, jis su J. Kalvinu konsultavosi, bet visai nematė būtinybės juo sekti doktriniškai nuosekliai. J. Kalvino ir Radvilos Juodojo santykius sukomplikavo – tai ir yra mums įdomiausia istorija – tarp jų kilusi diskusija Trejybės klausimais.

Radvila, nebūdamas teologas, drąsiai leidosi į šiuos svarstymus, ir tai J. Kalviną stipriai supykė. Gyvenimo pabaigoje jis parašė porą labai piktų laišku lietuviams – Radvilai Juodajam ir pačiai Lietuvių evangelikų Bažnyčiai: jie esą pernelyg naivūs, jei mano gali taip neatsakingai spręsti Trejybės klausimus. J. Kalvinas mirė 1564 m., matyt, nepasiekęs Lietuvoje pageidautų rezultatų.

Pranešime aptariau ir reformacijos Lietuvoje po J. Kalvino mirties etapą – jau Andriui Volanui tapus idėjiniu reformuotos Bažnyčios vadu. A. Volanas, nors ir mokėsis

liuteroniškuose universitetuose, buvo ryškus J. Kalvino teologijos šalininkas, tad tapo šveicariškosios doktrinos pritaikytoju Lietuvoje.

O trečias etapas, man pačiai pasirodęs įdomus, skiriamas pirmą kartą Lietuvoje išleidus J. Kalvino veikalą lenkų kalba. Tai nutiko tik XVII a. Iki to laiko J. Kalvino užsienyje spausdinti lotyniškieji veikalai Lietuvą taip pat buvo pasiekę – juos turėjo ir Radvila Juodasis, ir Žygimantas Augustas, ir A. Volanas, bet darbai nebuvo verčiami.

XVII a. Kristupo Radvilos aplinkos žmonės stengėsi į lenkų kalbą išversti „Krikščionybės mokyimo pagrindus“. Buvo išversti penki šios didelės knygos skyriai, išleisti 1626 m. Liubčioje, čia spaustuvės leidėju buvo Petras Blastus Kmita. Tai pirmasis žinomas J. Kalvino veikalo leidimas Lietuvoje.

XVII a. kalvinizmas Lietuvoje smarkiai išpopuliarėjo, prigijo ir patys „kalvinizmo“, „kalvinisto“, „Kalvinistų bažnyčios“ įvardijimai, buvo perimti kai kurie J. Kalvino teologiniai terminai. Taigi kalvi-

nizmo, kaip doktrinos, recepcija Lietuvoje, palyginti, vėlyva. Bet pačios reformuotos Bažnyčios fenomenas tuo ir įdomus, kad jis palaipsniui plėtojasi, juk tokia idėja jos pradininkų Lietuvoje ir buvo skelbiama: tai Bažnyčia, kuri visada reformuojasi.

– O pats J. Kalvinas, būdamas tarsi M. Liuterio pasekėju, ar sąmoningai „atsiskyrė“ nuo jo, kūrė savą Bažnyčią?

– Matyt, taip. J. Kalvinas save laikė nepriklausomu teologiniu mąstytoju. Toks buvo ir M. Liuteris, laikomas reformacijos pradininku, ryškiu jos judintoju. Bet J. Kalvino mokymas buvo socialiai orientuotas. Jei M. Liuterio ir nebūtų buvę, J. Kalvinas, manau, savo, kaip religinio mąstytojo, poziciją būtų išreiškęs. Jis laikytinas tolygiu M. Liuteriui teologijos ir Bažnyčios reformuotoju.

**Liuteronės rašytojos,
psichologės, žurnalistės
Astridos Petraitytės straipsnis iš
www.lrytas.lt**

SAVAITGALIS BIRŽUOSE

Į Biržus iš Vilniaus galima nuvažiuoti per keletą valandų. Bet liepos 25 d. vilniečiai pasiekė Biržus po gerų aštuonių valandų, nes keliavo per Dubingius, Vyžuonas, Svėdasus, Salas bei Papių Lietuvos bajorų karališkosios sąjungos ir Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pakviesti į tradicinę kasmet organizuojamą kelionę „Kunigaikščių Radvilų takais“.

Šiais metais buvo itin daug norinčių keliauti - per 50 smalsių žmonių, vos tilpusių į didžiulį autobusą. Priežastis – Dubingiai ir anonsuojama grandiozinė kunigaikščių Radvilų palaikų perlaidojimo ceremonija rugsėjo mėnesį. Vien dėl to, ką išvydome nuveikta Dubingių piliavietėje, buvo verta keliauti. Perėję per Asvejos ežerą atnaujintu tiltu ir užkopę į pilies kalną naujai įrengtais patogiais laiptais, buvome maloniai nustebinti atsivėrusiu vaizdu: skoningai sutvarkyta buvusios reformatų bažnyčios teritorija, atidengti pamatai apmūryti specialiomis plytomis, pažymėtos pirmosios ir

vėlesnės statybos bažnyčių vietos, paruošta perlaidojimui kripta po kažkada stovėjusiu Dievo stalu, kurią dengia masyvi, apie toną sverianti juodo akmens plokštė. Plokštėje išraižytas Radvilų herbas ir epitafinis užrašas su kunigaikščių Radvilų vardais, gimimo metais bei jų nuopelnų Lietuvai trumpais aprašymais. Dubingiuose iš mokslininkų, Vilniaus universiteto archeologų Albino Kuncevičiaus ir Ramūno Šmigelskio išgirsti pasakojimai mus paruošė rudenį įvyksiančioms iškilmėms, sustiprino įsitikinimą, kad kunigaikščiai Radvilos – to meto Lietuvos tikrieji valdovai, ir pasididžiavimą, kad

tesčiame Jų pradėtą Reformacijos darbą, neleidžiame užgesti Jų puoselėtam Tikėjimui.

Dubingiuose buvo palaidoti ir vėl amžinam poilsiui atguls Mikalojaus Radvilos Juodojo (1515 – 1565), jo žmonos Elžbietos Šidloveckos – Radvilienės (1533 - 1562), Mikalojaus Radvilos Rudojo (1512 – 1584), jo sūnaus Mikalojaus Radvilos (1543 – 1589) bei marčios, antrosios M. Radvilos žmonos Sofijos Elenos Hlebovičaitės (?-1583), vaikaičio Jonušo Radvilos Rokošininko (1579 – 1620), mažamečio Kristupo Radvilos Perkūno sūnaus Mikalojaus (1575 – 1577) ir jo motinos, pirmosios K.R. Perkūno

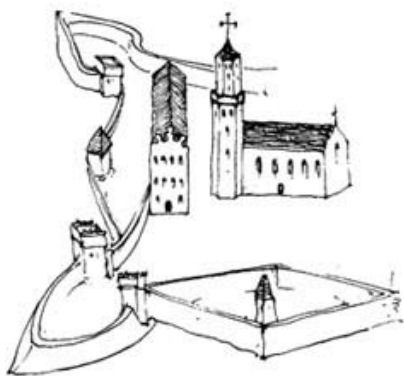
žmonos Kotrynos Anos Sobkovnos (?- 1578) kaulėliai. Pats Kristupas Radvila Perkūnas, pergyvenęs visas keturias savo žmonas, mirė 1603 lapkričio 20 d. Lososnoje, sūnų buvo palaidotas 1604 m. balandžio 8d. Vyžuonose, nors testamentu prašė atgulti amžinam poilsiui reformatų bažnyčios rūsiuose Biržų pilyje, kurią buvo pastatęs, kurioje dažnai leisdavo laiką. Tų metų pavasaris buvo labai šlapias ir pasiekti Biržus buvo sunku, tad atsisveikinimui Kristupas Radvila buvo pašarvotas Svėdasų bažnyčioje, po to laidotuvių procesija su pailsėjimais keliavo į Vyžuonas. Radvilų giminės tyrinėtojas, istorikas, LERB kuratorius Jonas Yčas teigė, kad Vyžuonos buvo pirmasis ir pagrindinis Radvilų lizdas, jų ekonominis centras.

Vyžuonų Šv. Jurgio bažnyčia yra seniausia Utenos rajone, pastatyta 1406 metais didiko Kristino Astiko – Radvilų giminės pradininko. Bažnyčia, kaip ir miestelis bei dvaras buvo Dubingių – Biržų Radvilų valdos, ilgus metus priklausė reformatams, vėliau, perėjus Nesvyžiaus Radvilų nuosavybėn, sugrąžinta katalikams, daug kartų perstatinėta, bet išlaikė pirmines formas. Bažnyčios sienoje įmūrytas pagoniškas žaltys ir per karus įstrigęs pabūklo sviedinys.

Kunigaikščių Radvilų takais keliavę vilniečiai aplankė Salas – miestelį, išikūrusį Dviragio ežero saloje, savo forma primenantį sumažintą Lietuvą. Nuo XV a. Salos priklausė didikams Kęsgailoms, vėliau iki XVIII a. pabaigos - Radviloms. Čia buvo karališkasis žirgynas. 1806 m. dvarą nusipirko su Bona Sforca į Lietuvą atkeliavusių italų didikų palikuoniai Marikonai. Jie ir pastatė iki šiol išlikusį dvaro ansamblį, rūmais tapusį XIX a. viduryje, kai perėjo grafo Tyzenhauzo sesers grafiėnės Pžezdeckienės nuosavybėn. Čia vykdavo didelės puotos, buvo įrengtas teatras. Po Pirmojo pasaulinio karo dvare buvo įkurta mergaičių namų ūkio mokykla, o 1924 m. dvaras perduotas žemės ūkio mokyklai. Po Antrojo pasaulinio karo čia įkurtas žemės ūkio technikumai,

Kunigaikštis Kristupas Radvila Perkūnas. dail. Kęstutis Preidžius. 2001 m.

Biržų evangelikų reformatų bažnyčia, kurios rūsiuose buvo Radvilų giminės nekropolis. XVI a. raižinys.

ruošęs žemės ūkio specialistus iki Lietuva atgavo Nepriklausomybę. Prie dvaro yra vienas seniausių Lietuvoje parkų. Radvilų laikais čia buvo miško parkas ir žvėrynas, antroje XVIII a. pusėje įveistas didelis vaismedžių sodas.

Salose Radvilos ilgam neapsistodavo, jų pagrindinė rezidencija nuo XVI a. buvo Biržai ir Papilys. 1541 m. Mikalojus Radvila Rudasis kartu su kitomis Biržų žemėmis paveldėjo ir Papilį. 1568 m. Papilį kaip vestuvinę dovaną gauna jo sūnus Kristupas Radvila, dėl savo būdo pramintas Perkūnu. Jis Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ėjo labai aukštas pareigas: riekinininko (1566), taurinininko (1569), lauko etmono (1572), Trakų kašteliono ir pakanclerio (1579), Vilniaus

Paminklinė lenta Kristupui Radvilai Perkūnui (1547 – 1603) ant Papilio bažnyčios sienos

vaivados (1584) ir nuo 1589m. - didžiojo etmono. Kristupas Radvila Perkūnas Biržuose pastatė stiprią bastioninę tvirtovę (1589), perstatė Papilio dvarą, rūpinosi reformatų bažnyčių statybomis Lietuvos ir dabartinės Baltarusijos teritorijose. 1595 m. Kristupas suteikė savarankiškas fundacijas Papilio reformatų bažnyčiai ir prie jos įkurtai parapijinei mokyklai. Dėkingi papiliečiai šiais metais ant reformatų bažnyčios sienos prieš Petrinės (dabartinė Papilio bažnyčia pašventinta 1785 m. birželio 29 d.) birželio 27 d. atidengė paminklinę lentą Kristupui Radvilai Perkūnui. Papilyje 1612 m. gimė ir jo anūkas, Lietuvos didysis etmonas kunigaikštis Jonušas XI Radvila, gavęs Jonušo vardą dėdės Jonušo VI Radvilos Rokošininko (Maištininko) garbei. XVII a. viduryje Jonušas Radvila buvo vienas įtakingiausių didikų Lietuvoje. Kaip ir visi Biržų – Dubingių šakos Radvilos uoliai globojo reformatus, siekė Lietuvos savarankiškumo, 1655 rugpjūčio 8d. kartu su kitais didikais pasirašė Lenkijos ir Lietuvos istorikų prieštarigai vertinamą Kėdainių uniją su švedais, kuria Lietuva būtų atsiskyrusi nuo Lenkijos. Deja, sutartis neįsigaliojo. Dėl tos sutarties J. Radvila užsitraukė karaliaus Jono Kazimiero neapykantą, buvo nusavintos jo valdos. Mirė Tikocino pilyje 1655 m. gruodžio 31d.,

vėliau žmonos slapta pargabentas ir palaidotas Kėdainiuose.

Pirmoji Papilio evangelikų reformatų bažnyčia pradėta statyti 1578 m., baigta 1600 m. Bet XVIII amžiuje sustiprėja kontrreformacija, prasidėjo evangelikų reformatų tikėjimo laisvės varžymai, išpuoliai prieš reformatus, jų kunigus. Reformatai, mirus paskutiniajai Biržų Dubingių linijos kunigaikštytei Liudvikai Karolinai, nebetenka užtarėjų ir globėjų. Papilys, kaip ir Biržai, patenka Nesvyžiaus šakos Radviloms – katalikams. Į buvusias Radviloms valdas atsikelia vienuoliai kovai su eretikais. 1729 m. Palėvenės dominikonų vienuolino kunigas Gruzdas užpuolė ir nuniokojo reformatų bažnyčias Nemunėlio Radviliškyje ir Papilyje, o 1736 m. kunigaikštis Jeronimas Radvila visus reformatus paskelbė tėvynės išdavikais. Reformatų tikėjimo Papilio dvaro valstiečiai įvairiomis bausmėmis ir smurtu verčiami į katalikybę. 1764 m. pastatytas reguliariųjų atgailos kanauninkų vienuolynas, kuris dar labiau suaktyvino kovą su Reformacija, prasidėjo bylinėjimasis dėl Papilio evangelikų reformatų bažnyčios atidavimo katalikams. 1766 m. gegužės 4 d. Papilio dvaro valdytojo Jono Koscialkovskio įsakymu dvaro tarnai nusiaubė reformatų bažnyčią. Dedamos pastangos gauti leidimą statyti naują bažnyčią. 1777 m. sudaryta sutartis dėl naujos Papilio evangelikų reformatų bažnyčios mūrijimo. 1782 m. pradėta statyti bažnyčią, o 1785 m. birželio 29 d. ji pašventinta. Per I pasaulinį karą nenukentėjo, o per II vokiečių sviedinių smarkiai buvo apgriauta, stebuklingai išliko nesugriauta presbiterija - ta bažnyčios dalis, kur yra Dievo stalas. Pražuvo vargonai. Bokšto viena siena liko. 1947 m. bokštas atstatytas ir bažnyčia restauruota kun. Mykolo Franko pastangomis. Galutinai sutvarkyta ir pašventinta 1970 m. rugsėjo 21 d. senjoro kun. Povilo Jašinsko jau po kun. M. Franko mirties. Tuo kartu buvo pašventinta ir atminimo lenta kun. Mykolui Frankui (1914 – 1968) čia dirbusiam nuo 1939 metų iki mirties. 1985 m. nupirkti nauji šviestuvai. Paskutinis

remontas darytas prieš keletą metų. Šiais metais nenuilstančios Papilio parapijos pirmininkės Palmiros Mizarienės pastangomis gražiai sutvarkytas bažnyčios šventorius, parapijos namai, taip vadinamas Neimano mūrelis.

Viena seniausių Lietuvoje mokyklų - Papilio mokykla dabar jau yra išsikėlusį į naujus pastatus. 1907 m. statytas mūrinis raudonų plytų mokyklos pastatas, vadinamas Pakalnienės mokykla, paverstas muziejumi, kuriuo rūpinasi mokytojai Edita ir Gintaras Lansbergai. Keliautojams ypač didelį įspūdį paliko gražiai sutvarkytas ir apželdintas sklypas, išnaudojant statų kalvos šlaitą alpinariumams, ir gausybė lietuviškų kaimo bei rečiausių, parsivežtų iš užsienių, gėlių kolekcija.

Daug laiko neturėjome dairytis, skubėjome į Biržus, kur mūsų jau laukė pietūs kavinėje, o pasistiprinus – pažintis su Biržų tvirtove ir reformatų bažnyčia.

1978 – 1986 m. pilies rūmai atstatyti, juose 1989 m. atidarytas Biržų krašto muziejus „Sėla“ (įsteigt. 1928) ir viešoji biblioteka. Muziejaus eksponatai pasakoja apie šlovingą Biržų praeitį, galingųjų Radvilų laikus.

Prie reformatų bažnyčios ekskursantus pasitiko pats Biržų bažnyčios klebonas gen. superint. Rimas Mikalauskas išsamiai papasakojo ne tik bažnyčios, parapijos, bet ir Reformacijos pasaulyje ir Lietuvoje istoriją, primindamas didžiųjų reformatorių Cvinglio, Kalvino vardus. Pabaigoje,

pailiustruodamas reformatų giesmių melodingumą, gražiu sodriu balsu pagiedojo vieną posmelį 164 giesmės: „Atėjau aš į šventovę, į tylus maldos namus...“. Klausytojai buvo maloniai nustebinti ir gėrėjosi po išpuoštos (kitądien – Konfirmacijos pamaldos) bažnyčios skliautais vinguriuojančia paprasta, bet tuo pačiu pakylėta, iškilminga giesme.

Nusigyvenus Nesvyžiaus šakos Radviloms, Biržai 1811 metais už skolas atiteko grafui Mykolui Tiškevičiui. Caro valdžia neleido atstatyti apgriuvusių pilies rūmų, todėl priešingame, šiauriniame, Širvėnos ežero krante Tiškevičiai pasistatė naują rezidenciją – Astravo rūmus. 1860 m. Astrave per Apaščią pastatyta mūrinė arkinė uztvanka ir tiltas. Nuo Astravo dvaro į Biržus tiesiausias kelias - per Širvėnos ežerą ilgiausiu Lietuvoje mediniu pėsčiųjų tiltu (525 m ilgio, 2,45 m pločio, pastatytas 1987 m.). Kai kurie keliautojai juo ir grįžo. Pažintis su Biržais ir jo apylinkėmis trumpam nutrūko – tradiciškai užsukome pas poniją A. Balčiauskienę pasigrožėti išpuoselėta sodyba Biržų centre, sudainuoti jai „Ilgiausių metų“. Ir vėl siurprizas: tradicinių kelionių Radvilų takais iniciatorius ir šios - vedėjas Donatas Balčiauskas parodė savo žiemą išdrožtą stogastulpį šiemet švenčiamam Lietuvos vardo Tūkstantmečiui pažymėti.

Buvus Biržuose, nevalia neaplinkyti karstinių įgriuvų, kuriomis nusėta visa Biržų rajono teritorija. Kas metai atsiveria vis naujos, o ir

Kun. R. Mikalauskas pasakoja ekskursantams Biržų bažnyčioje

D. Balčiauskas prie stogastulpio

senos „tebeveikiančios“. Garsiausia, šalčiu dvelkianti – „Karvės ola“, iki jos dugno 12 metrų galima nusileisti mediniais laiptukais. Mūsų vadovas po karstiniais reiškiniais turtingą vietovę, geologijos ir mineralogijos mokslų daktaras Vytautas Narbutas puikiai išmano šiuos reiškinius, neseniai su Augustinu Linčiumi išleido išsamų veikalą „Biržų – Pasvalio krašto gamtos ir istorijos slėpiniai“. Tad ir vėl su įdomumu klausėmės, lipome žemyn prie telkšančio apačioje ežerėlio. O ir kitos, ne mažiau įdomios, turi savo vardus, kaip neseniai atsivėrusi „Lapės ola“.

Po šio paskutinio ekskursijos objekto vilniečiai patraukė namo, o manęs laukė ne mažiau svarbus sekmadienis – Biržų reformatų bažnyčioje jaunimo Konfirmacijos pamaldos.

Biržuose ši šventė vyksta kasmet, bet kiekvieną kartą ji kitokia, nepakartojama ne tik tiems jaunuoliams, kurie pirmą kartą „eis prie Dievo stalo“, duos priesaiką gyventi krikščionišką gyvenimą reformatų išpažinime, bet ir tėveliams, seneliams, sesėms, broliams, kaimynams, draugams, kurie nuo ankstyvo ryto su jauduliu ruošėsi eiti į bažnyčią, skynė gražiausias gėles, ruošė puokštes. Bažnyčia, dar nepradėjus skambint varpams, buvo pilnut pilnutėlė. Kas manė, kad ir vėliau atėjus ras vietų atsisėst, buvo nuvilti, teko „paramstyt sienas“, net ir ant „viškų“ sėdimos vietos buvo užimtos...

Prie bažnyčios durų išsirikiavo šventiška, baltomis suknelėmis pasipuošusios 14 merginų ir ne ką mažiau iškilmingai pasirėdę 10 jaunuolių. Juos į šventovę įvedė, jaunimo ansambliui giedant jubiliejinį J. Kalvino metams skirtą himną „Viešpaties tautos“, kunigai Sigita Švambarienė ir Rimas Mikalauskas. Tai nepakartojamos akimirkos! Ašarėlės sužibo ne tik jautriųjų močiucių akyse, bet ir kai kurių visko mačiusių vyrų raukšlių išvogotais veidais nuriedėjo jaudulio ašaros.

Biržų bažnyčioje griežtai laikomasi seno papročio: moterų pusė – kairėje, vyrų – dešinėje nuo Dievo stalo. Taip ir išsirikiavo konfirmitai. Iškilmingai perskaičius Dešimt Dievo įsakymų prasidėjo Konfirmacijos pamaldų liturgija.

Pamokslą, pritaikytą tai neeilinei dienai, pasakė gen. superint.

Rimas Mikalauskas. Be pamokymų ir pagraudenimų, kad ir po Konfirmacijos reikia neužmiršti Bažnyčios, ją remti, jos labai darbuotis, pastebėjo, kad jaunuoliai pirmą kartą priimdami Komuniją gers iš taurės su kunigaikščio Kristupo Radvilos inicialais ir datuotos 1613 metais. Šią taurę, išlaikytą per suirutes, karus, vartojo kartų kartos, ir ji mus tarsi susieja su mūsų protėviais. Ne tik su tais, kurių vardus atsimeiname – tėvais, seneliais, proseneliais, bet ir su tais – gyvenusiais daugiau kaip prieš tris šimtus metų. Jie mylėjo Bažnyčią ir perdavė mums savo Tikėjimą, kurį išlaikyti turime mes. Manau, kad tie, kurie kartu su konfirmitais ėjo Šventos Vakarienės, prisiminė savo artimuosius, kurių jau nebebuvo regimajam pasauly su mumis, bet neregimai dalyvavo Viešpaties Vakarienėje kartu su Jėzumi Kristumi, įsteigusiu šį Sakramentą.

Konfirmacija – pats svarbiausias įvykis jauno žmogaus gyvenime. Tam žingsniui kruopščiai ruošiamasi, apgalvojama. Šių metų konfirmitams pasirengti padėjo Švobiškyje vykusi konfirmitų jaunimo stovykla „Šaukis manęs, ir aš atsiliesiu“ (Jer 33,3). Ten įtemptai mokėsi, studijavo Bibliją ar tyloje skaitė ir analizavo Dievo Žodį, o paskui grupėse vaidino ir diskutavo tos dienos temomis. Be to dirbo ir darbus Dievo garbei: prižiūrėjo stovyklos aplinką, tvarkė apleistus kapus, valė bažnyčią ir mokėsi giesmių. Jų mokė jaunoji vargonininkė Aušra Pačegonytė. Todėl per Konfirmaciją jaunimas išdrįso a kapela pagiedoti daugelio kartų konfirmitų giedotą giesmę „Už rankų imk meilingai ir vesk mane“, pritariant visiems besimeldžiantiems bažnyčioje.

Šventė buvo tikrai graži, šventiška, iškilminga, apie kurią primins daugybė videoįrašų, nuotraukų, bet svarbiausia ta, kurioje konfirmitai su kunigais ir vargonininkėmis įamžinti bažnyčioje – mūsų Biržų reformatų bažnyčioje prie Dievo stalo!

Konfirmitai Biržų reformatų bažnyčioje

Atnaujinti Dubingių piliavietės archeologiniai tyrimai

Liepos pradžioje pradėtas Dubingių piliavietėje septintasis archeologinių tyrimų sezonas, jiems vadovauja Vilniaus universiteto archeologas prof. dr. Albinas Kuncevičius.

Toliau tiriami buvusieji Radvilų rūmai ir jų aplinka. Tyrimų tikslas – atidengti buvusio rūmų bokšto pamatus, tirti rūmų rūsius.

Iš rašytinių šaltinių žinoma, kad mūrinių rūmų statybą Dubingių piliavietėje XV amžiaus pradžioje pradėjo LD kunigaikštis Vytautas. Per kitus šimtmečius šiuos darbus tęsė kunigaikščiai Radvilos.

Dubingiuose gimė ir augo Mikalojus Radvila Rudasis ir jo sesuo Barbora Radvilaitė. Šią vietą Radvilos laikė savo tėvonija bei titulavosi Dubingių ir Biržų kunigaikščiais. Ankstesnių metų archeologiniai tyrimai parodė, kad Radvilų rūmai Dubingių piliavietėje yra išskirtinis XV a.–XVII a. reprezentacinis pastatas, savo radiniais ir prabanga mažai nusileidžiantis LDK Valdovų rūmams Vilniuje.

Šių metų archeologinių tyrimų metu šurfaus jau išžvalgyta rūmų aplinka, išvalytas vienas rūsys, tiriami bokšto pamatai. Rūmų turtingumą liudija kasinėjimų metu rasti meniški kokliai, puošti augaliniais ornamentais, Radvilų giminės herbu, Madonos su

kūdikiu siužetu. Rūmų išorėje atkasti gerai išlikę XV a.–XVII a. kultūriniai sluoksniai. Ten taip pat aptikta įdomių radinių: molinių indų, stiklinių taurių fragmentai, žiedas, monetos.

2008–2009 metais archeologų atidengtus rūmų pamatus numatoma konservuoti ir pritaikyti turistų lankymui. Virš sutvarkytų pamatų turėtų būti įrengti takai, visas plotas uždengtas specialiu pastatu.

2003–2007 metais archeologų ištirtinėtoje piliavietėje buvusios bažnyčios vietoje jau atlikti pamatų konservavimo darbai, vieta pritaikyta lankymui. Buvusios bažnyčios apsidėje įrengta laidojimo kripta, pastatyta antkapinė lenta. Šioje vietoje 2009 metų rugsėjo 5 d. bus perlaidoti Radvilų palaikai, kuriuos archeologai atrado 2004 metais palaidotus po Dubingių bažnyčios centrine dalimi.

Archeologų teigimu, darbų Dubingių piliavietėje dar nusimato ne vienai vasarai. Vis dar neaiški XIV a. pilies vieta, XVI–XVII a. piliavietės įtvirtinimų vietos.

Parengta pagal www.lrytas.lt

RELIGINĖS BENDRUOMENĖS GAUS PER 3 MLN. LITŲ

Vyriausybė devynioms tradicinėms Bažnyčioms ir religinėms bendruomenėms šiemet paskirstė 3,3 mln. litų.

Didžiausia suma - 3 mln. litų - atiteks lotynų apeigų katalikų Bažnyčiai, kuriai atstovauja jos vadovybė Lietuvoje - Lietuvos vyskupų konferencija.

164,2 tūkst. litų skiriama Lietuvos stačiatikių arkivyskupijai, 36,5 tūkst. litų - Lietuvos sentikių Bažnyčios Aukščiausijai Tarybai, 31,3 tūkst. litų - Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios konsistorijai, 13,1 tūkst. litų - Lietuvos musulmonų sunitų dvasiniam centrui - muftiatui, 10,4 tūkst. litų - Šv. Juozapo Bazilijonų ordino Vilniaus vienuolynui, 10,3 tūkst. litų - Lietuvos karaimų religinei bendruomenei, 9 tūkst. litų - Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios - *Unitas Lithuaniae* - sinodui, 8,7 tūkst. litų - Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios sinodo kolegijai, 7,9 tūkst. litų - Lietuvos žydų religinei bendrijai, 2,9 tūkst. litų - Rytų sentikių cerkvės, neturinčios dvasinės hierarchijos, Vilniaus sentikių religinei bendruomenei, 2,5 tūkst. litų - Kauno žydų religinei bendruomenei ir 1 tūkst. litų - Vilniaus miesto žydų religinei bendruomenei „Chassidie Chabad Lubavitch“.

Pinigai religinėms bendruomenėms skiriami okupacijos metais sunaikintiems ar apleistiems religinės paskirties objektams bei institucijoms atkurti ir kitoms reikmėms. Skiriama suma priklauso nuo tradicinės tikybos tikinčiųjų skaičiaus.

2001 m. visuotinio surašymo duomenimis, Romos katalikų tikybai save priskyrė 2,75 mln. Lietuvos gyventojų, stačiatikių (ortodoksų) - 141,8 tūkst., sentikių - 27 tūkst., evangelikų liuteronų - 19,6 tūkst., evangelikų reformatų - 7082, musulmonų sunitų - 2860, judėjų - 1272, graikų apeigų katalikų (unitų) - 384, karaimų - 258 gyventojai.

Parengta pagal www.lrs.lt

Lietuvos tūkstantmečio garbei jachta „Ambersail“ atkartos Mikalojaus Kristupo Radvilos Našlaitėlio kelionę

Po sėkmingai pasibaigusio plaukimo aplink pasaulį, jachtos „Ambersail“ šturmanas Donatas Juškus su bendraminčiais sugalvojo kitą ne mažiau įdomią kelionę – apiplaukti Viduržemio jūrą ir pakartoti kunigaikščio Mikalojaus Kristupo Radvilos Našlaitėlio 1583-1584 metais piligriminės kelionės į Šventąją žemę maršrutą ir taip vėl pagarsinti Lietuvos vardą visam pasauliui. Plaukimo startas - rugpjūčio 15 d. Splito mieste Kroatijoje. Į Vilnių keliautojai planuoja grįžti rugsėjo 28 d.

Iš Kroatijos jie plauks į Albaniją, Graikiją, Kretą, Malta, Sardiniją, Korsiką, po to į Neapolį, Siciliją, iš kur jachta grįš į Kroatiją.

/www.verslozinios.lt

Radvilų giminės atstovas, LDK valstybės ir karinis veikėjas kunig. Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis labiausiai išgarsėjo kaip 1613 m. Amsterdame išleisto pirmojo nepaprastai tikslaus LDK žemėlapiu užsakovas. Tam darbui 1590 - 1597 m. buvo suburtas kartografų kolektyvas, kuris, išskyrus braižytoją ir graverį Tomą Makovskį, nėra žinomas. T. Makovskis taip pat sukūrė garsiąsias graviūras „Biržų tvirtovė ir miestas XVII a. pradžioje“, „Vilniaus panorama 1600 m.“.

Parengta pagal informaciją spaudoje

Deimanto Karvelio daktaro disertacija

2009 m. birželio 22 d. Vytauto Didžiojo universitete Deimantas Karvelis apsigynė daktaro disertaciją tema **Radvilų Biržų kunigaikštystės visuomenė ir jos komunikacija 1589-1655 m.**

Šio darbo mokslinė vadovė habil. dr. Ingė Lukšaitė disertaciją įvardino kaip išpūdingą indėlį į Lietuvos istoriografiją tiek kiekybine, tiek kokybine prasme. Habil. dr. Bronislovo Genzelio nuomone tyrimo apimtis (497 psl.) leistų apginti 4 disertacijas, o prof. dr. Aivo Ragausko teigimu tai bene vienas svariausių istorijos krypties doktoratų po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.

Pristatydamas savo tyrimo san-

trauką, Deimantas Karvelis išreiškė viltį, jog darbo rezultatai reprezentatyviai bus naudingi socialine komunikacija užsiimantiems tyrinėtojams kaip komunikacijos istorijos pavyzdys, skatinantis tirti kitų lokalinių visuomenių ryšių sistemas. Istorikas pabrėžė faktografinį darbo naujumą, atsispindintį naujų duomenų įvedimu į mokslo apyvertą. Darbe pirmą kartą naudojami gausūs archyviniai šaltiniai turėtų papildyti Radvilianos istoriografinį lobyną ir gali paskatinti kitų laikotarpių tyrimus bei sukurti prielaidas visos Biržų Kunigaikštystės istorijos (1547 - 1811 m.) parašymui ateityje.

Naujų duomenų panaudojimo prasme darbas gali būti vertingas ir įdomus karo, bažnyčios, ūkio, visuomenės istorijos tyrinėtojams. Aktualu ir tai, jog disertacija prisideda prie istorinių „mitų“ bei netikslumų korekcijų, nes gautos išvados ne visuomet patvirtina apibūdintas LDK istorijos tendencijas, fiksuotas akademinėse sintezėse bei istoriografijoje.

Perspausdinta iš www.btz.lt

Anicetas Kutrevičius

NUTILO FANFAROS

Užsibaigė šventės, nutilo fanfaros.
Euforija ištirpo kaip žvakė.
Nuskrido per pievą vienadienė,
Balta balta plaštakė...

Riedėkit patrankos atgal į muziejus,
Kariai – į kareivines.
Te lieka aukštai tiktai plevėsuoti
Trispalvė mūsų Tėvynės.

Įjunkime prota, pasiraikokim,
Į darbą visi visi kaip vienas.
Jau liepos pražydo, čia pat rugiapjūtė,
Karščiausios mūsų dienos.

Kurkime Lietuvą naują modernią,
Bet nepamirškim senos.
Te seni rėmai paveikslu palieka,
Mūs tėviškėlės naujos...

2009.07.13.
Panevėžys

I N F O R M A C I J A

■ **Liepos 4 d.** Vilniaus reformatų parapija netikėtai po pamaldų su-laukė svečių iš Vokietijos. Labiau-siai džiugino, kad aplankė vaikai su nuostabiu koncertu. Pritariant gitarai, skambėjo labai įvairios dainos, o parapijiečiai nešykštėjo plojimų. Koncertu liko patenkinti ir klausytojai, ir atlikėjai.

■ **Liepos 6-10 d.** Biržuose vyko dieninė vaikų stovykla „Indėnai“ - vienas iš Biržų ev. reformatų jau-nimo projekto „Duok man ranką, mielas drauge“ renginių. Vaikai su-sirinkdavo ryte, o vakare kiekvienas keliaudavo į savo namus. Stovyklos dvasinė vadovė buvo kun. Sigita Švambarienė, stovyklos direktorė - sekmadieninės mokyklėlės moky-toja Danutė Nindriūnaitė.

■ **Liepos 6 d.** - rugpjūčio 3d. vil-niečiai ir svečiai galėjo apsilankyti atstatytuose, bet iki galo neįreng-tuose Valdovų rūmuose, pamatyti atkurtus reprezentacinių salių interjerus ir jų elementus: grindis, portalus, lubas, židinius, krosnis. Rekonstruotų XV a. gotikinės ir XVI a. renesansinių krosnių make-tai pagaminti pagal Vilniaus žemu-tinės pilies teritorijoje rastų koklių pavyzdžius. Projekto autorius - dr. Gintautas Rackevičius.

■ **Liepos 11–18 d.** Nidoje vyko XIII tarptautinis Tomo Mano - krikščioniškiausio praėjusio šimtmečio rašytojo - festivalis „Pra-eities šuliniai“, skirtas Lietuvos vardo minėjimo tūkstantmečiui. Vienas įdomiausių buvo istorikės profesorės Ingės Lukšaitės pranešimas apie Reformaciją Lietuvoje ir pranciškonų vienuolio Juliaus Sasnausko pamąstymai apie pralie-tą kankinių kraują Lietuvos krikšto priešaušryje, ižiebę diskusiją apie pagonybės ilgesį lietuviškoje pa-saulėjautoje ir sandūrą su krikš-čionyste.

■ **Liepos 12 d.** Vilniaus ev. refor-matai po pamaldų „Kalvino skai-tymai“ renginiu paminėjo didžiojo reformatų teologo Jono Kalvino 500 metų jubiliejų. Iš vienintelės lie-tuvių kalba atspausdintos J.Kalvino knygelės „Aukštinės krikščioniško gyvenimo tiesos“ skaitė pakaito-mis kun.Tomas Šernas ir Simona Česnakaitė. Per pamaldas giedojo choras „Giesmė“, vadovaujamas Janinos Pamarnackienės. Pamal-dos pradėtos J.Kalvino jubiliejui skirtu himnu „Viešpaties tautos“, kurį šiais metais pamaldose giedoti visose reformatų bendruomenėse rekomenduoja Pasaulinė Refor-muotų Bažnyčių Sąjunga.

■ **Liepos 12-19 d.** Švobiškyje vyko krikščioniška stovykla „Šaukis manęs, ir aš atsiliesiu“ (Jer 33,3), skirta paruošti jaunuolius Konfir-macijai. Dvasiniais vadovais dirbo kun. R. Mikalauskas ir kun. S. Švambarienė, direktoriais - M. Ju-konis ir M. Ramutėnaitė.

■ **Liepos 26 d.** katalikų Bažnyčia pakvietė įvairių krikščioniškų konfesijų Bažnyčių atstovus į ekumenines Evangelinės žinios tūkstantmečiui Lietuvai pami-nėjimo pamaldas Kryžių kalne. Dalyvavo katalikų, stačiatikių, ev. liuteronų, ev. reformatų, jungti-nės metodistų, Tikėjimo žodžio, Šiaulių ev. baptistų Bažnyčių, Lietuvos Biblijos draugijos atsto-vai. Reformatams atstovavo kun. Tomas Sakas.

■ **Liepos 31 d.** Klaipėdoje Mažo-sios Lietuvos istorijos muziejuje įvyko žurnalistės, rašytojos, Mar-tyno Jankaus premijos laureatės, liuteronės Astridos Petraitytės romano „Minjotų Donkichotas“ sutiktuvės. Knygą išleido „Versus aureus“. Tai krašto kultūros, vi-suomenės veikėjui Jonui Aušrai ir jo gyvenimui skirta vaikaitės knyga.

■ **Rugpjūčio 1–8 d.** įvyko LER-BJD „Radvila“ organizuota tra-dicinė reformatų vaikų vasaros stovykla Nemunėlio Radviliškyje, Biržų raj. „Dvasios vaisiai yra meilė“. Direktorė – Vilgailė Striūžaitė, dvasinis vadovas – kun. Raimondas Stankevičius.

■ **Rugpjūčio 13–16 d.** vyko penk-toji LER Bažnyčios Evangelikų reformatų šeimų stovykla „Tavo Žodis – žibintas mano žingsniams ir šviesa mano takui“ /Ps 119.105/, Giruliuose, Klaipėdos raj., po-ilsiavietėje „Žuvėdra“. Dvasinė stovyklos vadovė – kun. Sigita Švambarienė, direktorė – Eglė Grucytė.

Kalvino skaitymai. Simona Česnakaitė

*Bet aš ir mano namai tarnausime
VIEŠPAČIUI | Joz 24,15/*

Sveikiname

*Liuteronų bažnyčios ansamblio
„Adoremus“ vadovę
RENATĄ MORAITĘ ir
EIMANTĄ BAREIKĮ
liepos 9 d. sukūrusius šeimą.
Te Jūsų santuokos ryšiai niekad
nenutrūksta, te Jūsų namuose netrūksta
meilės, džiaugsmo, laimės!
Te Dievas laimina ir globoja Jus!*

Vilniaus ev. reformatų choras „Giesmė“

Sveikiname parapijiečius

*GENUTĘ KNIŪKŠTIENĘ,
75 metų Jubiliejų atšventusią
liepos 17 dieną,*

*ROMĄ KATKEVIČIŲ,
60 metų Jubiliejų šventusį
rugpjūčio 12 dieną.*

*Linkime Jubiliatams puikios nuotaikos,
sveikatos ir Viešpaties malonės Jų
gyvenimo kelyje.*

Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnės

Sveikiname

*KORNELIJŲ ŠIŠLĄ ir
VIJŪNĘ ABAZORIŪTE,
rugpjūčio 1 d. susituokusius
Švobiškio ev. reformatų bažnytelėje;*

*AIDĄ KVEDARAITĘ ir
ANDRIŲ RABAČLAUSKĄ,
rugpjūčių 15 d. susituokusius
Kėdainių ev. reformatų bažnyčioje.*

*Te Viešpaties malonė
neapleidžia Jūsų namų,
te meilė ir santarvė apsigyvena
Jūsų šeimosė.*

*Vilniaus ev. reformatų
bendruomenė*

*Biržų ev. reformatų bažnyčioje
kun. Rimas Mikalauskas sutuokė:*

*liepos 4 d.
GIEDRIŲ ir DALIĄ SINICAS;*

*liepos 25 d.
VAIDĄ PETRONĮ ir SIMĄ ŠOPYTĘ;*

*rugpjūčio 1 d.
AURELIJŲ VENCLOVĄ ir
REDAŲ TREČIOKAITĘ;*

*rugpjūčio 15 d.
italą GARIELE POCCIA ir RENATĄ
ŽEMAITYTĘ*

*Sveikiname Viešpaties palaiminimą
priėmusias šeimas*

„Vr.ž.“ inf.

Abiturientė Vilgailė Dagtė

SEB bankas kasmet apdovanoja geriausiai išlaikiusius valstybinius brandos egzaminus abiturientus. Šiais metais apdovanoti geriausiai keturis valstybinius brandos egzaminus išlaikę 23 sostinės abiturientai. Visus keturis egzaminus maksimaliu - 100 balų įvertinimu - išlaikė Vilniaus reformatė Vilgailė Dagtė ir surinko 400 balų sumą. Tai geriausias rezultatas Vilniaus mieste. Prieš trejus metus jos brolis Sirvydas Dagys laikė tris egzaminus ir surinko irgi maksimalų - 300 balų įvertinimą. Abu Viktoro ir Valės Dagių vaikai baigė Vilniaus licėjų.

Bosai Jonas Naktinis ir Vidunas Ramša

Liepos 1-6 dienomis Vilniuje praūžusioje Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti Dainų šventėje „Amžių sutartinė“ reformatų choro „Giesmė“ šauniausi vyrai įsiliejo į Dainų dienos tūkstantinį chorą su kitais kolektyvais.

Aukos Lietuvos biblijos skaitymo draugijos vaikų stovykloms

Pavasariį Lietuvos Biblijos skaitymo draugija (LBSD) kreipėsi į visas Bažnyčias-steigėjas su prašymu paremti Lietuvos Biblijos skaitymo draugijos kas metai organizuojamas vaikų vasaros stovyklas Berčiūnuose. Atsiliepė Panevėžio ir Vilniaus reformatų parapijos ir per pamaldas rinko tikslines aukas vaikų stovykloms.

Panevėžio ev. reformatų parapija paaukojo 22 Lt, Vilniaus - 78 litus.

Dėkojame aukotojams ir sakome „Te Viešpats laimina aukas ir jų aukotojus“.

**LBSD buhalterė
Aldona Šernienė**

A.A.

*Nuoširdžiai užjaučiame parapijietes
Donatą Indriūnaitę ir Ireną Bekenienę,
palaidojusias brolių VILIŲ PETRĄ INDRIŪNĄ.
Prašome Viešpatį paguosti ir palengvinti artimųjų skausmą
netekties valandą.*

Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnės

Lietuvos reformatų Bažnyčios vadovybė:

Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios

Unitas Lithuaniae

Sinodo Konsistorijos

prezidentė

krt. dr. Renata Bareikienė

mob. 8 688 88 632

Lietuvos reformatų kunigų telefonai:

Gen. superintendentas

kun. Rimas Mikalauskas

gyv. Biržuose

mob. 8 686 66 383,

Senjoras kun. emeritas Petras Čepas

gyv. Medeikiuose

tel. 8 450 58 577.

kun. dr. Kęstutis Daugirdas

(gyv. Vokietijoje)

kun. Tomas Šernas

gyv. Vilniuje, tel. 213 1810

mob. 8 687 56 846,

kun. Raimondas Stankevičius

gyv. Vilniuje

tel. 8 5 240 6595

mob. 8 655 43 678

kun. Sigita Švambarienė

gyv. Biržuose

mob. 8 681 66 661

diak. Gitana Gasiūnaitė

gyv. Prahoje

el. p. saules_miestas@yahoo.com

kun. Tomas Sakas

gyv. Kaune

mob. 8 656 45 016

Parapijos vadovybės telefonai:

Seniūnų tarybos pirmininkė

Vida Cupreva 236 3224 d.,

mob. 8 673 04 537,

pavadootoja Danguolė Juršienė

219 1109 d., 241 6981 n.,

mob. 8 612 20 402

Seniūnės:

Dalija Gudliauskienė

242 9118, mob. 8 685 74 951,

Donata Indriūnaitė

234 2824 n., mob. 8 616 31 089

Olga Tamulėnaitė

277 0314, mob. 8 613 60 242

Laiškus redakcijai galite rašyti

Laisvės pr. 55-10 LT-07190, Vilnius

Dalijai Gudliauskienei

El. paštas: dalija@mail.lt,

Parengė Dalija Gudliauskienė,

Korektorė Dalia Pronskietytė

Leidėjas:

Vilniaus ev. reformatų parapija

Tiražas 100 egz.